

CODEX AUREUS MEDICORUM DACO-ROMANORUM 1914-1919

**PARTICIPAREA MEDICILOR ROMÂNI
LA RĂZBOIUL DE REÎNTREGIRE A NEAMULUI
ȘI LA UNIREA DIN 1918**

Coautori:

Alice Raluca Melihov, Univ. Ovidius Constanța

Contribuții:

Diana Badiu, Mariana Jinga, Florentina Ioniță-Radu

CUPRINS

MONTAREA PERFUZIILOR CONTRA UITĂRII. ÎNDEMN LA LECTURĂ	11
1. ETERNA RECUNOȘȚINȚĂ PENTRU MEDICII NOȘTRI	21
2. SITUAȚIA MEDICALĂ A ROMÂNIEI ÎNAINTE DE	
RĂZBOIUL DE REÎNTREGIRE A NEAMULUI.	30
2.1 CUM ARĂTA ROMÂNIA LA IZBUCNIREA	
RĂZBOIULUI DE REÎNTREGIRE A NEAMULUI 1914-1919	30
2.2 UNIREA SPIRITUALĂ A ROMÂNILOR ERA DEJA FĂCUTĂ ÎN 1914	36
2.3 BOLILE DE CARE SUFEREAU ROMÂNII ÎN EPOCA	
RĂZBOIULUI DE REÎNTREGIRE A NEAMULUI.	47
2.4 POTENȚIALUL MEDICO-MILITAR AL ROMÂNIEI	
ÎNAINTE DE RĂZBOIUL DIN 1914-1919	48
2.5 IERARHIA CORPULUI MEDICO-MILITAR.	
SERVICIILE SANITARE DIN MARINA MILITARĂ ȘI AERONAUTICĂ	56
2.6 SOCIETATEA DE CRUCE ROȘIE DIN ROMÂNIA	58
2.7 RĂZBOAIELE BALCANICE, MAREA REPETIȚIE A MEDICILOR ROMÂNI	
PENTRU RĂZBOIUL DE REÎNTREGIRE A NEAMULUI	60
3. IZBUCNIREA RĂZBOIULUI. NEUTRALITATEA ROMÂNIEI	65
3.1 CONSILIUL DE COROANĂ DIN 1914.	
DRUMUL SPRE NEUTRALITATE AL ROMÂNIEI	74
4. MEDICINA ÎN PERIOADA DE NEUTRALITATE 1914-1916. PREGĂTIRILE DE RĂZBOI.	86

6. MEDICII ÎN PRIMUL AN DE RĂZBOI-1916. ÎNFRÂNGERILE ȘI RETRAGEREA ÎN MOLDOVA . . .	101
6.1 INTRAREA ÎN RĂZBOUL REÎNTREGIRII, PENTRU ELIBERAREA ARDEALULUI . . .	101
6.2 SERVICIILE SANITARE ÎN RĂZBOIUL DIN DOBROGEA CU TRUPELE BULGARO-GERMANO-OTOMANE.	115
6.3 HOLERA DIN DOBROGEA DIN ANUL 1916	121
6.4 RETRAGEREA ÎN MOLDOVA DUPĂ CAPITULAREA BUCUREȘTIULUI, O MARE DRAMĂ MEDICALĂ.	135
7. MEDICINA ÎN ANUL APOCALIPTIC 1917. ARMISTIȚIUL	146
7.1 SITUAȚIA MEDICO-SANITARĂ A ANULUI 1917 ÎN MOLDOVA LIBERĂ ȘI ÎN TERITORIUL OCUPAT	146
7.2 TIFOSUL EXANTEMATIC, MARELE FLAGEL AL RĂZBOIULUI DE REÎNTREGIRE A NEAMULUI	150
7.3 SCURTĂ DESCRIERE A TIFOSULUI EXANTEMATIC	160
7.4 TIFOSUL EXANTEMATIC ÎN MOLDOVA, ÎN TIMPUL RĂZBOIULUI	165
7.5 IMPLICAREA MEDICILOR ÎN VINDECAREA PLĂGILOR DE RĂZBOI ÎN ANUL 1917	172
7.6 ACTIVITATEA ȘTIINȚIFICĂ MEDICO-MILITARĂ DIN TIMPUL RĂZBOIULUI DE REÎNTREGIRE A NEAMULUI. MEDICII DUPĂ ARMISTIȚIUL DIN 1917 . . .	187
8. MARILE UNIRI. DIN NOU ÎN RĂZBOI PÎNĂ LA BUDAPESTA	199
8.1 UNIREA BASARABIEI CU ROMÂNIA	202
8.2 UNIREA BUCOVINEI CU ROMÂNIA	226
8.3 MARILE PERSONALITĂȚI BUCOVINENE LA UNIREA ACESTEIEI CU ROMÂNIA	237
8.4 ALȚI LUPTĂTORI PENTRU UNIREA BUCOVINEI CU ROMÂNIA	247
8.5 MEDICII BUCOVINENI AI UNIRII	249
8.6 MEDICINA ÎN 1918 ÎN MOLDOVA, BASARABIA, BUCOVINA ȘI TRANSILVANIA	257
8.7 UNIREA TRANSILVANIEI CU ROMÂNIA. ROMÂNIA MARE	262
8.8 MEDICII ȘI TRIANONUL (4 Iunie 1920).	280
8.9 ÎNCORONAREA REGELUI FERDINAND ȘI A REGINEI MARIA	287
9. MEDICII, STUDENȚII, FARMACIȘTII ȘI VETERINARII CARE S-AU JERTFIT ÎN TIMPUL RĂZBOIULUI DE REÎNTREGIRE	291
9.1 PROFESORUL DR JEAN CLUNET.	300
9.2 JERTFELE SOCIETĂȚII DE MEDICI ȘI NATURALIȘTI DIN IAȘI, 1917-1918	323
9.3 MILITARI, MEDICII, FARMACIȘTII, VETERINARII ȘI STUDENȚII MORȚI ÎN MARELE RĂZBOI.	331
9.4 MEMBRII ASOCIAȚIEI INTERNILOR ȘI A FOȘTILOR INTERNI DE LA SPITALUL COLȚEA, DECEDAȚI PROPATRIA 1916-1919 (37MEDICI) . . .	348

9.5 MEDICII ȘI FOȘTII ELEVI AI SPITALULUI COLȚEA CARE S-AU JERTFIT ÎN RĂZBOI	351
9.6 FEMEILE-DOCTOR ȘI STUDENTELE CARE S-AU JERTFIT ÎN MARELE RĂZBOI	353
9.7 MAIOR PROF. DR. EDUARD BUCHNER (1860-1917), LAUREAT AL PREMIULUI NOBEL	355
9.8 MEDICII ȘI INFIRMIERELE DIN FRANȚA CARE S-AU JERTFIT ÎN MARELE RĂZBOI DE REÎNTREGIRE A ROMÂNIEI	368
9.9 MEDICI DIN ALTE ȚĂRI, ÎN AFARĂ DE MISIUNEA FRANCEZĂ.	369
10. MEDICII SUPRAVIEȚUITORI DE PE FRONTUL MARELUI RĂZBOI	371
11. FEMEILE ÎN HALATE ALBE ÎN RĂZBOIUL DE REÎNTREGIRE A NEAMULUI	587
12. STUDENȚII MEDICINIȘTI ÎN RĂZBOIUL DE REÎNTREGIRE	609
13. MISIUNILE MEDICALE STRĂINE ÎN MARELE RĂZBOI AL REÎNTREGIRII	641
13.1. MISIUNEA MEDICALĂ FRANCEZĂ	641
13.2. MISIUNEA CRUCII ROȘII ENGLEZE.	652
13.3. FEMEILE SCOȚIENE PE FRONTURILE DIN SERBIA ȘI ROMÂNIA	655
13.4. CRUCEA ROȘIE AMERICANĂ	657
13.5. CRUCEA ROȘIE JAPONEZĂ	660
14. CRUCEA ROȘIE DIN ROMÂNIA ÎN MARELE RĂZBOI DE REÎNTREGIRE	662
15. MEMENTO PENTRU EROII NEAMULUI.	678
EPILOG.	687
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ	692

2

Situația medicală a României înainte de Războiul de Reîntregire a Neamului

2.1. CUM ARĂTA ROMÂNIA LA IZBUCNIREA RĂZBOIULUI DE REÎNTREGIRE A NEAMULUI 1914-1919

România, apărută pe harta lumii în anul 1859, după „Mica Unire“ a Moldovei cu Țara Românească sub sceptrul lui Alexandru Ioan Cuza, era în 1914 regat independent și suveran, după Războiul de Independență din 1877-1878, condus de 48 de ani de regele Carol I, care adăugase României, după al Doilea Război Balcanic din 1913, încă două județe românești din sudul Dobrogei: Durostor și Caliacra. Regele Carol I avea afinități firești față de Germania natală. Noțiunile de „Mica Unire“ pentru cea din 1859 și „Marea Unire“ pentru cea din 1918 sunt nedrepte, fiecare având o semnificație foarte mare în unirea politică a teritoriilor românești. În plus, este omisă revenirea Dobrogei la statul român în 1878. Este cazul să considerăm procesul de reșezare a națiunii române în granițele ei naturale ca un fenomen complex ce nu poate da dimensiuni „mici“ sau „mari“ momentelor la fel de strălucitoare care au creionat în final, în anul 1919, Statul Național Român, denumit de istorici „România Mare“. Acest moment de uniune statală sau politică nu se suprapune perioadei mult mai lungi și mai complexe de încheiere a națiunii române. Eminescu, vizionar, folosea termenul de „Dacia Mare“ pentru a-i conferi și dimensiunea milenară a existenței sale, în pofida vremelnicele amputații din acest trup, reînviat și arătat lumii pentru o clipă, de nepieritorul voievod Mihai Viteazul în 1599-1600.

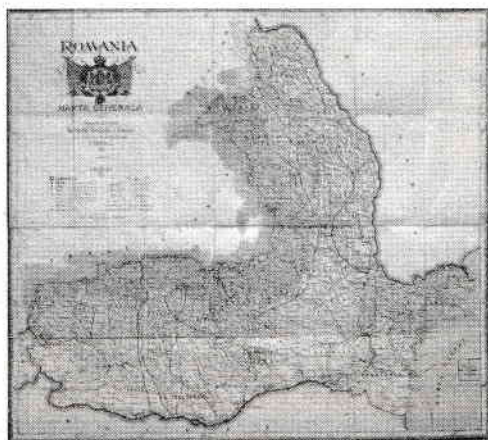
Suprafața țării era în 1914 de 138 000 de km², iar populația număra 7,2 milioane de locuitori. Basarabia făcea parte din Imperiul Țarist, care o răpise în 1812, iar Bucovina, Banatul, Maramureșul și toată Transilvania făceau parte din Imperiul Habsburgic. Cele trei județe din sudul Basarabiei, care ne reveniseră în 1856, după Războiul Crimeii, fuseseră răpite încă o dată fără nicio explicație în 1878 și alipite Rusiei (acum, la Ucraina). Dacă privim această răpire de către un aliat din Războiul de Independență față de Turcia din 1877, vom înțelege marea neîncredere față de țarul Rusiei la intrarea noastră în Războiul de Reîntregire. Regele Carol I era conștient de dorința seculară a românilor din afara granițelor de a reveni la patria-mamă. În Imperiul Habsburgic se simțeau zorii eliberărilor și drepturilor la autodeterminare ale națiunilor, după secole de dominație și de încercări disperate de deznaționalizare. În 1914, după Pacea de la București, România deținea în sudul Dobrogei cele două județe Durostor și Caliacra, cu localitățile Silistra, Bazargic, Cavarna și Balcic. Pe acest străvechi pământ al geto-dacilor, ocupat apoi de romani, s-a aflat cetatea Durostorum, unde au așezat Legiunea a XI-a Claudia. Acum purta numele de Silistra. La Balcic, există și astăzi castelul reginei Maria, străjuit de amfore romane, cel mai iubit loc de regină, urmat de Cetatea și Castelul de la Bran, ca afinități personale. În aceste două locuri va poposi caseta cu inima reginei, mutată apoi la Bran în 1940, la o zi după cedarea Cadrilaterului prin Pacea de la Craiova.

Castelul reginei Maria, de la Balcic

Acești 7 726 km², numiți impropriu Cadrilater, ne-au revenit în 1913, din ruinele Imperiului Otoman. Erau locuiți atunci de turco-tătari, bulgari și

puțini români, deși la Silistra românii erau majoritari. Acesta este peticul de pământ care a atras ura bulgarilor în Primul Război Mondial și comportamentul lor sângeros, pentru că îl revendicau ca pământ bulgăresc. Al Doilea Război Balcanic, câștigat de noi fără nicio bătălie, a dus la această ură a bulgarilor și la „cântecele” de glorie ale clasei noastre politice, care clamau eroismul ostașilor, uitând de victimele făcute de holeră și de visurile țărilor balcanice care se gândeau fiecare la o țară cu atributul „Mare” (Bulgaria Mare, Grecia Mare, Albania Mare) și care va alimenta spiritul lor revanșard din anii 1916-1918. Este drept că am ieșit din acel Război Balcanic stăpâni pe Cadrilater și am obținut pe cale diplomatică drepturi culturale pentru aromânii rămași răspânși în Balcani. Dar aromânii au ratat poate pentru totdeauna șansa istorică de a se închea într-un stat al lor în Balcani. Acum, la destrămarea Imperiului Otoman, urmată de conturarea noilor națiuni din Balcani, în teritoriile locuite majoritar de fiecare, singurii care au rămas în afara istoriei, neînchegându-și o țară a lor, au fost aromânii. Iar noi, românii, recunoscându-i ca frați de un sânge, de-o mamă și de un tată cu noi, i-am iubit și i-am considerat din același trunchi roman, ca o arborescență balcanică a vechii noastre Dacii Mari, așezată la nord, dar și la sud de Dunăre. Spre uimirea istoricilor autentici, în 1916, bulgarii au strigat cât au putut de tare că Dobrogea noastră ar fi pământ bulgăresc „nedezrobit”. Există istorici care în taină recunosc apartenența acestui Cadrilater ambelor popoare, dar mai în drept istoric poporului bulgar. Această dispută teoretică nu s-a stins nici în zilele noastre, fiind sarcina istoricilor să o tranșeze într-o bună zi, dar teritoriul se află în granițele Bulgariei, în pofida faptului că l-a stăpânit cândva Mircea cel Bătrân.

Harta Regatului România, în anul 1914

Națiunea română era destrămată de istorie, dar reînchegarea ei nu a fost uitată nicio clipă de-a lungul secolelor. Acest ideal era în sufletul românilor ardeleni, care nu uitaseră și nu au uitat nici astăzi unirea vremelnică în frunzișele vechii Dacii a celor trei provincii românești, realizată de Mihai Viteazul la 1600. Ei știau că la Mănăstirea Dealul de la Târgoviște se află capul său după jertfa de la Câmpia Turzii și aveau o comuniune spirituală într-o efervescență care se dezvoltă cu fiecare zi. Mari personalități din Ardeal trăiau la București și fluturau stindardul românismului, cum ar fi bunăoară poetul Octavian Goga. Tinerii recitau *Doina* lui Eminescu, sau „Ce-ți doresc eu ție, Dulce Românie/Țara mea de glorie, țara mea de dor...”. Este dificil și complex să refacem ambianța anului 1914, dar, rezumativ, poporul român de pretutindeni trăia la cea mai înaltă tensiune, presimțind că, după secole de așteptare, a venit clipa cea mare: reunirea în aceleași granițe a națiunii române.

Ca obligații reieșite din tratate cu alte țări, România era angajată printr-un „Tratat de alianță defensivă Româno-Austro-Ungară” semnat la Viena în data de 18 octombrie 1883 de ministrul de externe de atunci, Dimitrie Sturdza, și de Gustav Kalnoky. Acest tratat fusese reînnoit în anul 1913, deci recent față de izbucnirea războiului, de către ministrul din acea vreme, Titu Maiorescu, dar era secretizat, pentru a nu-i irita pe naționaliștii români. Se spune că moartea lui Mihai Eminescu a fost legată de virulența cu care a lovit în acest tratat ce ignora lupta și așteptările seculare ale fraților ardeleni și bucovineni. Din fericire, acest tratat nu ne era total defavorabil și nu ne obliga să ne alăturăm într-un război de agresiune contra altui stat, rămânând unul de apărare reciprocă, dacă am fi fost atacați. Dar în virtutea lui s-au făcut presiuni asupra României să se alăture Austro-Ungariei și Germaniei, regele Carol I fiind considerat un om de onoare, respectuos cu semnăturile și ratificările tratatelor (Fig.3). Numai că el domnea ca un rege dintr-o monarhie constituțională și opiniile lui progermanice nu se puteau opune voinței potrivnice a poporului ocrotit de Constituție, cu idealurile lui de reîntregire și de drepturi naționale istorice. Moartea regelui în 1914, chiar nelegată medical direct de această frământare sufletească distrugătoare, nu poate fi despărțită de evenimentele cumplite care-l chinuiau: onoarea și dragostea de țară, clivate de împrejurările istorice, care i-au grăbit sfârșitul. Nu a încălcat niciodată, nici măcar acum, liniile sacre ale unei monarhii constituționale, diferite de o dictatură.

Fig. 3: Regele Carol I (între anii 1866-1914)

Este un fenomen greu de înțeles, care trimite spre explicații ce implică divinitatea, cum de România a avut simultan o atât de mare concentrare de personalități politice, culturale, artistice, religioase, medicale, universitare etc., ca într-o izbucnire vulcanică strânsă undeva în adâncuri ce a erupt deodată și s-a înălțat ca un Vezuviu spiritual românesc, spulberând potrivnicii noștri seculari și dând viață Daciei Mari visate de Eminescu. În pieptul românilor pulsa o parte din inima lui Mihai Viteazul. Iată în cele ce urmează o parte dintre aceste figuri, începând cu politicienii care au administrat treburile țării: Titu Maiorescu, I. Gh. Duca, Petre Carp, Alexandru Marghiloman, Ionel I.C. Brătianu, N. Filipescu, Take Ionescu, N. Titulescu, Th. Rosetti, N. Iorga, I. Lahovari, Vasile Goldiș, Ștefan Cicio Pop, Iuliu Maniu, A. Vaida-Voevod, Sextil Pușcariu, Iancu Flondor, Ion Mihalache, Pantelimon Halippa și Octavian Goga. (Fig. 4, 5, 6, 7, 8, 9)

Fig. 4:

**Titu
Maiorescu**

**I. Gh.
Duca**

**Petre
Carp**

**Alexandru
Marghiloman**

**Ionel I.C.
Brătianu**

**FIG. 5:
Nicolae
Filipescu**

**Take
Ionescu**

**Nicolae
Titulescu**

**FIG. 6:
Theodor
Rosetti**

**Nicolae
Iorga**

**Ion
Lahovari**

**FIG. 7:
Vasile
Goldiș**

**Ștefan
Cicio-Pop**

**Iuliu
Maniu**

**FIG. 8:
Alexandru
Vaida-Voevod**

**Sextil
Pușcariu**

Iancu
Flondor

Ion
Mihalache

Pantelimon
Halippa

Octavian
Goga

Fig. 9:

Acești bărbați de stat s-au comportat ca niște mari români, așa cum putem exemplifica prin momentul 18 octombrie 1918, când Alexandru Vaida-Voevod a cerut, în Parlamentul de la Budapesta, dreptul la autodeterminare al românilor transilvăneni. Reacția maghiară în parlament a fost un adevărat șoc, Vaida-Voevod scăpând cu greu de un linșaj al parlamentarilor maghiari luat prin surprindere. Transilvăneanul a fost, din partea ardelenilor, cheia Marii Uniri.

Sentimentul național a atins în perioada 1914-1919 cele mai înalte culmi din întreaga istorie a neamului românesc, la care au aderat, trup și suflet, și medicii, și farmaciștii, atât cei militari, cât și cei civili și întregul personal sanitar, devenit emblematic ca dăruire și spirit patriotic.

2.2. UNIREA SPIRITUALĂ A ROMÂNILOR ERA DEJA FĂCUTĂ ÎN 1914

Crearea unei națiuni este un proces istoric îndelungat. El începe cu un sentiment de apartenență la acea națiune, apoi cu afirmarea în istorie a unui spirit național, cu declararea în forul interior și în subconștientul fiecăruia că face parte din acea națiune. Desigur, am avut o suită de personalități care mereu ne-au trezit în istorie simțământul că suntem români. Cel mai mult pentru noi acest simțământ a fost cultivat în biserici de către preoți, în școli de către dascăli, dar și în nelipsita educație maternă, care se așeza pe o bază genetică favorabilă. Acest sentiment a fost ținut viu de elitele noastre, pe care populația de rând le-a ascultat. Acestea, prin expresii de o rară simplitate ne-au luminat poporul spunându-i că „De la Râm ne tragem“ și cu ale lor cuvinte ne este amestecat glasul. Acest sentiment se baza, desigur, înainte de toate, pe o limbă comună. Ceea ce a făcut Mihai Viteazul la 1599-1600 unind cele trei „Țări Române“, chiar dacă doar vremelnic, a însemnat cea mai puternică revigorare a sentimentului național. Din spațiul locuit milenar de români, imperiile vecine au rupt câte o fâșie,

câte o „țară“ și au încercat, fiecare cum a știut mai bine, să ucidă acest sentiment de apartenență la poporul român. Altfel spus, să ne deznaționalizeze. Acest fenomen a dezvoltat și mai mult sentimentul de „națiune“ română și, în plus, a incitat la lupta de eliberare națională. Nu putem uita de-a lungul istoriei figuri ilustre care au luptat pentru românismul nostru, cum ar fi Andrei Șaguna în Transilvania, latinistii Școlii Ardelene, Mihai Eminescu, Nicolae Iorga, Octavian Goga și mulți alții. Dar înaintea tuturor trebuie așezat Mihai Eminescu, cel care a dat unitate limbii române și a vorbit de Dacia Mare ca leagăn al națiunii române. Importanța lui în realizarea națiunii române pleacă de la o axiomă de aur care spune că acei care vorbesc și simt în limba română sunt români. Când rostesc primele cuvinte în limba învățată de la mama lor, copiii aceia vor fi români, oriunde s-ar găsi. Iar ctitorul necontestat al limbii noastre moderne este marele nostru Mihai, cel care a integrat spiritualitatea noastră în istorie, în spațiul geografic (de la Nistru până la Tisa) și în filonul de aur al limbii române. Ca și alte națiuni europene, și cea românească s-a încheiat în granițele statale la sfârșitul secolului al XIX-lea, acest proces terminându-se după Războiul de Reîntregire a Neamului. Fiind o gestație îndelungată, nu putem vorbi despre o Unire Mică și una Mare, ci de un proces cu moment astral, desăvârșit în Războiul de Întregire, numit mai corect Războiul de Reîntregire a Neamului.

Mihai Eminescu – prima jertfă pentru realizarea idealului de eliberare națională și reîntregire a neamului, din 1918, sau al doilea după Mihai Viteazul, care a fost și el o jertfă autentică pentru unirea noastră eternă. Eminescu (Fig. 10), în 1918, lăsase urmașilor săi, gata împlinită, unirea limbii române.

FIG. 10: Mihai Eminescu

Merită să ne oprim o clipă asupra participării, ca antemergător, a lui Mihai Eminescu la Războiul de Reîntregire a Neamului. În unele opinii, el ar fi prima jertfă a națiunii române pentru realizarea marelui nostru ideal. Am studiat contribuția spirituală imensă adusă la împlinirea acestui vis de către marele poet, ziarist și om de cultură inegalabil. Mi-au trebuit multe lecturi din ziaristica eminesciană pentru a înțelege de ce, în 1878, Eminescu s-a opus cu înverșunare la cedarea către Rusia a sudului Basarabiei, în schimbul primirii Dobrogei și a ieșirii la mare. Nu trebuie să uităm niciodată că, după Războiul Ruso-turc din 1806-1812, tot teritoriul românesc dintre Nistru-Prut și până la Marea Neagră, cunoscut ca Basarabia, a fost ocupat de țarul Rusiei. Dar după Războiul Crimeii, sudul Basarabiei s-a reîntors la țara-mamă, adică la Moldova, în 1856. Iar prin unirea Moldovei cu Țara Românească din 1859, acesta făcea parte din România. Eminescu înțelegea că Imperiul Otoman, în decădere, oricum va pierde Dobrogea, dar nu accepta ceea ce am făcut noi, să dăm Rusiei teritoriul acesta din sudul Basarabiei în schimbul Dobrogei, pe care și el o considera românească, dar i se părea nedrept să dăm din țară județele noastre moldovenesti de la mare, vechile cetăți ale lui Ștefan cel Mare, în schimbul unui alt străvechi teritoriu românesc, fost în posesia lui Mircea cel Bătrân acum 600 de ani. Rolul lui Mihai Eminescu la pregătirea și trezirea noastră pentru ceea ce a urmat în 1918 a fost, de asemenea, excepțional, chiar dacă el s-a stins înaintea împlinirii acestui ideal. A fost un antemergător al întregirii neamului și de aceea îl amintim în această lucrare. Sunt voci care susțin că el a fost victima luptei duse împotriva celor care nu înțelegeau sau nu voiau să înțeleagă politica antiromânească a Imperiului Austro-Ungar, ajunsă la apogeul ei manifestat prin maghiarizarea forțată a românilor. Aici, idealurile lui s-au despărțit de politicienii conservatori și de cei care acceptau extinderea influenței coloșilor anacronici din vest și din est (Imperiul German, Imperiul Austro-Ungar și Imperiul Țarist) asupra Dunării și a gurilor ei de vărsare în Marea Neagră. Cei care cred că nebunia lui Eminescu a fost o invenție spre a-l interna printre alienații mintali și a-l izola de focarele spirituale de românism de la București sau de la Iași nu au dovezi medicale în acest sens. Dar nici nu putem trece cu vederea ceea ce a făcut sau a scris Eminescu pe aceste subiecte. Lăsând pe seama altora articolele sale caustice de la ziarul *Timpu*, ne vom opri asupra momentului 1882, când Eminescu a făcut parte ca lider spiritual din grupul care a creat Societatea secretă „Carpații”. Idealul fundamental și rezumativ al acesteia era pregătirea opiniei publice din România și din teritoriile locuite de români pentru realizarea „Daciei Mari”. Acest nume dat de

Eminescu țării noastre este la fel de frumos ca și cel de „România Mare“. Am putea spune că este chiar mai frumos, având și esență istorică, subliniind și perspectiva milenară a poporului și națiunii pe care el o aștepta. Și simțea că vine vremea nașterii ei. Această Societate era dezagreată de politicienii cu alte orientări. Așa se face că Eminescu a fost efectiv urmărit de rețelele de spionaj, s-au făcut rapoarte despre activitatea Societății „Carpații“, s-a luat act de miile de membri simpatizanți ai acesteia, de efectele și penetrarea idealurilor de emancipare națională propagate de Eminescu și de membrii marcanti ai societății. S-a ajuns pâna la „plantarea“ lângă Eminescu a unui informator care ocupa chiar funcția de vicepreședinte. Lupta lui Eminescu, acerbă și agresivă din momentul începerii maghiarizării numelor românești, a dat roade în sensul trezirii la realitate a românismului de pretutindeni, în special de acolo unde durerile erau mai mari și îndurate de secole. Expunerea acestor idealuri, scoase în lumină de Societatea „Carpații“ cu mare înflăcărare, i-a adus lui Eminescu cel puțin grăbirea bolii și a morții ipostazei lui pământești, căci pentru umanitate el este nemuritor (1883, prima internare la alienații mintali; 1889, decesul de endocardită acută urmată de stop cardiac, apărute după o plagă epicraniană suprainfectată, probabil, cu streptococcus haemoliticus). Aceste idealuri au continuat să fie propagate de celelalte societăți ale tinerimii române-studențești în majoritate: Societatea „Petru Maior“ la Budapesta, Societatea „România Jună“ la Viena, Societățile „Dacia“, „Bucovina“ și „Moldova“ de la Cernăuți, Societatea „ASTRA“ din Sibiu. Iar în Regat s-a creat Liga pentru Unitatea Culturală a Tuturor Românilor, cu filiale în țară, dar și peste hotare, cum ar fi cea de la Paris.

La cinci ani de la moartea lui Eminescu, memorandiștii erau condamnați de tribunalele de la Cluj. Gândurile patriotice dinaintea Marii Uniri întruchipate de Eminescu începeau să dea roade. Românii simțeau aceeași clipă care se apropia. Însuși împăratul de la Viena îi va ierta și elibera mai târziu, după pledoariile patriotice ale avocatului Ștefan Cicio Pop. Istoria începea să se miște, „Dumnezeu începea să fie român“.

Eminescu a surprins încercările subtile de a-i menține pe frații noștri sub ocupație, cum ar fi expansiunea catolicismului în zonele ortodoxe, sau crearea Comisiei Dunării care să ocupe, cu ajutorul regulamentelor de navigație, teritoriile și porturi până la Marea Neagră, sub acoperirea carantinelor portuare, a prevenirii bolilor contagioase de la Viena până la Sulina. La fel de misterioase și pline de substraturi nevăzute erau și politicile lui Otto von Bismark, care, în esență, dorea integrarea României în sistemul de influență german, adică sub